

מן המציאות, שקיעה חטטנית ב"הולטשמארין" (צער העולם) ללא תכלית...
 כעבור זמן החל יערי מאבד את משכנתו, ובין חברי "שומריה" בשלה אווירה של מרד, שהוא ליל-העשרים האמיתי. כותב הרוביץ על אותו לילה: "זוערי ואנשי הרגיוני בתסיסה ההולכת ונוברת. ואמנם באחד הערבים התכנס הקיבוץ לשיחה מבריקת... אחרי כמה מילים של יערי, בהן ציין את סגנת הפירודי ואחרי הרומחה הרגילה בשיחות הווידוי דיברתי אני. היה זה מאמץ, אחד הגדול לים כחיי, לניים את כל כוחות המחשבה והדיבור על מנת לחולל זעזוע, שיפור את ערפלי הרוח הנכאה של נרוזה קולקטיבית. דברי ארכו כעוד ונשמעו תוך דממת תמיהו ותדהמה. כתב אישום כזה לא העז להעלות עד היום ההוא אף אחד מהחברי הקיבוץ. האווירה היתה דחוסה. דמעות זלגו מעיני ריב, ואחרים עיבו את האולם כזעקה תוך זעזוע עצבים נירוטי, אחרים רותקו למקומותיהם ללא תנועה... האשמתני את יערי ככד שהוא משתף את הנערים והנערות האלה במחוד תעתיקים טרני ותולש אותם ממציות החיים, מכניסם בסדר פולחן הכל יול מוסר תמיהו... תיארתיו כיצד עומד הוא במרכז המסדר כמנהיג וכחן גדול שהכל נכנעים לו ומשתעבדים לרצונו. האשמתני אותו בפולחן מיסטריוז, בהדרה לחיי הפרט האינטימיים ביותר..."

דויד (דולק) הרוביץ

מיטל או כפול-עין, כול-עין הפולט זיעה לא-טהורה... על ימים וילות גמר ביאליק בעצמו את ההלל. הספר הוא אחד הניסיונות הכנים, וגם המרתקים, של הסיפור העיבירי, שכוחות-נעלמים סילקוהו מאופקי סיפרות זו. **ה. הזנת של אחר, ליל העשרים**

בישראל של מחצית שנות ה-70, שבה משכתבים חוויות למיתולוגיות, ומביאים את הכנסת לקידה בפני אורי צבי גרינברג, המבקש להכרית את תרבותנו, מן הראוי להשיב לימים וילות את הכבוד הראוי לו. סיפור ביתניה הוא סיפור של פרטים, קרועים בנפשם ורוחם, וכל ניסיון להציג פרטים אלה כ"עבר-קולקטיבי" של החברה הישראלית, הוא ייפוי-של-מצבים. ריכוז דמותו של משה בליד העשרים, לעומת המציאות המרה של "ביתניה" ו"שומריה", מעמיד את סובול כמחזאי-שירות של מאיר יערי, 50 וכמה שנים מאוחר יותר, וכפשרן יותר. ליל העשרים הוא הצגת אשלייה ואי-אמת, שני קטבים: הי קולקטיביוס של או לעומת האינדיווידואליזם של היום. הצגת עולם המיטלטל בין "הבעייה הציונית" ל"בעייה המינית" של השומר-הצעיר.

ערכו הגדול של סיפור ביתניה, הוא הצגת רקע ופירוט תחושות של חומרי-אנושי שהגיע ארצה עם תום מילחמת-העולם הראשונה, ממרכז-אירופה ("עלייה שלישית"), חור מראנושי שאיכותו גבוהה מזו של "העלייה השנייה", וי באמתחת בני העלייה השלישית אידיאלים-חברתיים שי נרמסו עלידי קודמיהם. בין דפי ימים וילות ניתן לחוש באידיאלים אלה, וברקע התרבותי של גיבורי הסיפור. רקע שיתכן כי הוא זה שתרבותנו בהווה סובלת מחסורו. מחזה, או כל יצירת-סיפור עכשווים, הדנים באותה תקופה, ולא קיים בהם תיאור המאבק של "עלייה שנייה"

....ביתניה דמתה יותר למינור מבורד של כת דתית. למיסדר אשר לו

מנהיג כאריזמטי. ואשר פולחנו הוא פולחן הווידוי הציבורי, המעלה

בזיכרון ניסיונות של מיסטיקאים דתיים להתמודד עם אלוהים והשטן..."

ב"עלייה שלישית", שהגיע לביטויו התריף ביותר בשבירת "גדוד-העבודה". הוא בבחינת כוב, או מיתולוגיה משוכתבת. את השילוב בין הדמויות התהוות של ביתניה להווה, השכיל לעשות פרופסור שמאל הוגו ברגמן, שעמד בזמנו להצטרף אל אנשי ביתניה. ב"1972 כתב פרופסור ברגמן איגרת למייסדי קבוצת "הפציבה", שבה התרכזו מרבית אנשי ביתניה, לרגל יובל ה-50 לעלותם על הקרקע. ואת חדלון הדור ופיתוח-הערכים, מציג ברגמן בשאלה לי בנייהם: כראשי-השנה, שעבר זה עתה, פירסם נחום גולדמן ראיון וכו אמר: כיום מחלקים מחדש את העונה של העולם. וזו הפעם הראשונה שבחלוקה זו משתפים כל חלקי העולם: הסינים, הכושים, הערבים - כל ה עמים, שהיו עד כאן משועבדים ומהו - שואל אני אתכם - עמדתנו בכל התהליך הזה? נראה שהתשובה היא שלילית. אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה. הבנים הולכים לראות מעשה-אבות בליד העשרים בעמק נטול האידיאלים, שאליו ירדו הוריהם מרום ההר והמיטוס.

עליה בקולומטר החמישי*... סיפור העדה, חיפושיה, ויכוחיה ומאבקה הועלה ללא כחל-ורשק בימים וילות של ביסטרצקי. מאיר יערי שלו הוא כנראה אלכסנדר צורי, הבולט בסיפור. ימים וילות (נוסח 1925) נפתח בירידת המספר והשי-תקעותו בעיירה ערבית, תוך לבטים והזיות בבית-חולים בסגנון מעט ברנר. כאמור, הספר הוא אקספרסיוניסטי. בחלקו השני של הספר מתחיל תיאור המתרחש ב"גבעת אריה", היא ביתניה. מן הראוי להדגיש שבולט ההבדל המבוקר בין שני הנוסחים, כמו הקטע שלהלן, שאינו מצוי בנוסח 1940: "...פעם יצא אהרונצ'יק הפילנטרוף לטיול ביהודה והביא אתו גור-כלב צעקלני; כלב-חצר רגיל, המוני, אך עינו קטיפה שחורה-לחה. מסר הפילנטרוף את הכלב לרשות "הקומונה", בדין, ויאנה בשברון מתניים על "הקומונה", ימח שמה, הזוללת את מיטב פרסיותו של האדם..."

זעקה - "ידידיו של שטן" - והיא זועקה את ה מסובים... דויד הרוביץ מוסיף, שכעבור 45 שנים הגדיר באוזניו אחד מדוברי "השומר הצעיר" את הלילה הזה כ"ליל ברתולומיאוס הקדוש".

ד. "בולעץ הפולט זיעה לא-טהורה..."

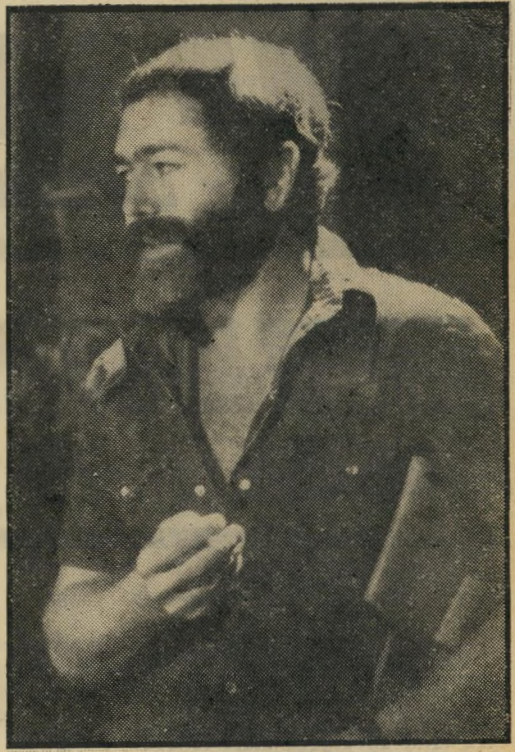
...השיחה נמשכה עד שעות הבוקר המוקדמות. כסיומה נכנס יערי לאוהל, קרע את דפי מאמרו ל"קהילתני" וזעק עם רעייתו לתחנת הרכבת בחיפה. הוא לא חזר עוד לקיבוץ זה, שהיה לאחר מכן בית-אלפא... בתל-אביב יסד יערי קבוצת-עבודה קטנה והוא... יצא משתיקתו רק כעבור יותר משנה, כשפירסם את מאמרו: "סמלים תלויים", כמה קטעים ממאמר זה משקפים את המיפנה החד והתריף שחל בעמדתו לגבי פרשת ביתניה והחזרה

מאיר יערי

דומה שעוצמת תיאורו של ביסטרצקי לחוויית "בית-ניה" כמו גשקת בליד העשרים. תיאורי הבדידות-בצוותא שלו, עוצמתם מעבר לתיאורים כלשהם כסיפורת העברית, והם בנוסח זה: "...בשעות "הפנישות" בצריף-הכפרה, עת ארבעים עלמים ונערות, המחזכים על דרכי-הביטוי האחרונים של כל מיני סיפורת, דוממים כאבן על דרכים מאובקות, והנה יקום אחד ויכה באגרופ על הכותל, עד זוב רם מן האגרופ אי מן הכותל. או יפרוץ ככחי...כהפסקה הארוכה מאד, שהושלטה בתוקף הדובר, נדמה שאילו יצורים זעירים, כעכברים, מתפשטים במהירות מפנתו הצללית של אלכסנדר צורי לכל עבר, אצל הי מסובים, והם מכרסמים חרש כשרשי נשמות... לא קם הכוח כשלישים ותשעה אנשים לזעוק זעקה אחת מתוך קיפאון-הזוועה! חדל אלכסנדר צורי! - עתה, שנתקבל הקרבן, קרבן הווידוי בלתי-הצפוי, הנורא, רעדה כאויר נימה דקה נימת-דם המקרבת את האחים אשר ראו יחד בערוות אביהם..."

גם הקונפליקט המושתת על החלטת נישואיו של מאיר יערי ערכי בימים וילות. לעומת הזולות שבה הוא מוצג בליד העשרים; ואמר אלכסנדר צורי: "...איכה נלך לחפור בארמתנו אחרי השמים החדשים, איכה נלך להטמין את נרעין-בריתנו לתוך חיק האדמה כדי שתצמח ממנו חברתנו אשר נשבענו לה... איך נעלה לחרוש ולזרוע ולהקים צריף וכית על ארמתנו ולני עוד לא נולד אף ילד אחד ועדתנו הולכת ערירית... אלישע פרס מטיח באלכסנדר צורי כל שעל ליבו: "...ואיתך אין אוהבים, איך ואהבך, אלכסנדר צורי? אתה מענה את האנשים, אתה רק מענה את האנשים... לאחר הטחת העלבונות עליו מגיע צורי למסקנתו: "...לפני עשרה רגעים הוטל הגורל... אלהים דיבר אלי כחלומי... אלהים מרבר אליך ואתה כולך שטוף זיעה... כך היררתני... ענו לי כחלומי: קום וקדש את אדל... אדל, אדל, אדל, צלצלו אלפי פעמונים בקרבני, ואנוכי

יהושוע סובול

Advertisement for "סעריכת לין" (Sericat Lin) featuring a large graphic of the word and various smaller text elements, including "בגניבת רובה ותחמושת" and "איש משטרה הנפול, שהחל בניגובת רובה ותחמושת".